

Basisprincipes van Leespraat

Wanneer je besloten hebt aan het grote Leespraat-avontuur te beginnen met je kind of leerling, is het handig een koelkastlijstje te hebben met daarop een paar kernpunten om jezelf regelmatig aan te herinneren. Hier is zo'n lijstje. Zeven punten met uitleg.

1 Communicatie als uitgangspunt. Altijd.

Neem de dagelijkse communicatie als uitgangspunt. Alle lezen is communicatief lezen, teksten zijn veelal 'praatteksten'. Je schrijft zoals je praat met het kind en je schrijft op wat het kind zelf zegt. Je helpt het kind via het lezen met het uitspreken van woorden, het uit het hoofd leren van dagelijkse zinnen, het praktisch communiceren met anderen. Belangrijk: Schrijf vanaf het begin in zinnen, in ieder geval vanaf het moment dat het kind zelf praat (of gebaart) in twee- of meerwoordzinnen.

2 De bloem. Lezen omvat alle aspecten van het leven. Het is geen schoolvak.

Je betreft Leespraat bij zoveel mogelijk aspecten van het leven van het kind: praten, sociaal gedrag, zelfsturing, zelfredzaamheid, allerlei vaardigheden zoals zwemmen of schrijven, uitbreiden van de woordenschat en kennis van de wereld, inzicht in tijd en ruimte. Deze holistische visie wordt uitgebeeld in de bloem van Leespraat. Zo'n aanpak levert de meest uiteenlopende teksten op zoals: dagboekteksten, liedteksten, genoteerde gesprekjes (als in rollenspel), uitgeschreven spelregels, recepten en boodschappenlijstjes, wat mag wel en niet- boekjes, aankleedlijstjes, brieven, thema-teksten, vakantieverslagen, en nog veel meer.

3 De boom: de vijf leesfasen van visueel analytisch leren lezen.

Je volgt, in het tempo van het kind, de fasen zoals beschreven bij de 'boom' van Leespraat: motiveren, leeswoordenschat, letters, woorddelen, wordsynthese. Bij Leespraat benaderen we het leesproces primair visueel: Het kind leert wel analytisch lezen (in tegenstelling tot een globaal methode), maar doet daarbij een groot beroep op het visueel opslaan van woorden, letters en letterclusters/ woorddelen. Het auditieve is gekoppeld aan de visuele representatie, maar gaat daar niet aan vooraf en wordt ook niet los daarvan geoefend. Je biedt woorden, letters en woorddelen alleen aan op basis van de zinnen en eigen teksten die je in gesprek met het kind maakt, en andere teksten die het kind zelf wil lezen. Je oefent intensief en gericht, zodat het kind het geleerde daadwerkelijk gaat onthouden en herkennen. Je doet dit echter niet als een geïsoleerde leesoefening maar in de context van een betekenisvolle zin of tekst.

4 Alle lezen is begrijpend lezen.

Er wordt nooit technisch gelezen als doel op zich. De techniek gaat nooit vooraf aan het begrip. Het begrip komt eerst, de techniek ondersteunt. Het lezen betekent altijd iets voor het kind, waardoor het een natuurlijk en bruikbaar stuk gereedschap wordt voor zijn/ haar leven. In de loop van de ontwikkeling werk je stap voor stap ook aan de uitbreiding van de woordenschat, kennis van taal en grammatica, en de meer beschouwende aspecten van begrijpend lezen. Op die manier zal een kind zich met steeds meer teksten vertrouwd voelen en zinvol deel kunnen nemen aan onze cultuur, waarin geschreven tekst zo'n belangrijke rol speelt.

5 Maatwerk. Leespraat-materialen maak je zelf.

Als je begint maak je 100% van de materialen voor je kind. Naarmate het kind vooruit gaat in het lezen, kun je, afhankelijk van interesse en taalvaardigheid van het kind, ook andere teksten gaan gebruiken of bestaande teksten en spelletjes aanpassen. Probeer het kind nooit aan te passen aan bestaande teksten of oefenmaterialen. Het kind leert en generaliseert niet, wanneer het inhouden of oefeningen krijgt aangeboden die niet direct aansluiten bij zijn/ haar interesse, kennis en beleving. Hoewel zulke oefeningen vaak nuttig lijken, wordt op iets langere termijn duidelijk dat het tijdsverspilling was.

6 Frequentie. Doe het vaak, in ieder geval dagelijks een paar keer.

Dit punt wordt vaak over het hoofd gezien. Maar een methode werkt niet wanneer de frequentie niet hoog genoeg is. Eén keer in de week Leespraat doen heeft weinig zin. Twee of drie keer per week intensief een uur werken met Leespraat werpt zeker vruchten af, maar blijft toch beperkt in effectiviteit op langere termijn. Elke dag door de dag heen korte Leespraat-momentjes, gecombineerd met wekelijks enkele langere sessies is de beste formule om Leespraat tot een succes te maken. Op die manier oefen je het lezen niet als een geïsoleerde vaardigheid, maar als een 'levensvaardigheid' en een communicatiemiddel dat je overal op een natuurlijke manier kunt inzetten om gesproken taal visueel te maken.

7 Samenwerking. Leespraat is ieders deskundigheid.

Bij Leespraat werk je idealiter op gelijke voet samen met andere disciplines. Ouders, leerkrachten, logopedisten en andere begeleiders en therapeuten hebben ieder een eigen inbreng, maar niemand bepaalt of schrijft voor wat de ander moet doen. Dit leidt alleen tot passiviteit en ondermijnt ieders creativiteit. En in feite heeft het kind de leiding. Iedere Leespraat-sessie ontstaat immers in interactie met het kind, er wordt nooit een voorgeschreven lesje 'afgewerkt'. Degene die het meest met het kind werkt, doorgaans de ouder, houdt de algemene Leespraat-ontwikkeling bij en kan als coördinator optreden die anderen op de hoogte stelt van bijvoorbeeld de leeswoordenschat van het kind en recente praat- en communicatiedoelen. Teksten en andere materialen die gemaakt worden door de verschillende betrokkenen, kunnen worden gedeeld via een meeneem-map of digitaal.

Twee feiten over kinderen met Downsyndroom

Alle bovenstaande punten zijn belangrijk om het Leespraat-avontuur tot een succes te maken. Bij het ontwikkelen van Leespraat is in elke stap en oefening rekening gehouden met twee feiten:

1 Kinderen met Downsyndroom hebben meestal een lichte tot matige verstandelijke beperking, wat betekent dat de motivatie tot leren, zowel als het generaliseren, een extra uitdaging vormen voor de kinderen zelf en voor hun opvoeders. Motiveren en generaliseren moeten daarom ingebouwd zijn in iedere methode om tot effectief leren te kunnen leiden.

2 De meeste kinderen met Downsyndroom hebben specifieke problemen op het gebied de spraak, het gehoor en de auditieve verwerking van gesproken taal. Ook de taalverwerving in het algemeen verloopt hierdoor moeizaam. Visuele ondersteuning via het lezen is de meest flexibele en toegankelijke manier om de taalontwikkeling vooruit te helpen.

Geen isolatie, maar integratie

Een voorbeeld: Als je Leespraat alleen zou toepassen als leesmethode, en daarnaast een logopedische behandeling aan het kind geeft, dan is het resultaat op beide terreinen veel

minder dan wanneer je Leespraak inzet zoals hierboven beschreven. De reden is dat het kind een verstandelijke beperking heeft en dus niet goed is in het zelf generaliseren en toepassen van iets wat het geleerd heeft. Het ziet geen verbanden tussen praatoefeningen en de gewone dagelijkse communicatie, of tussen leesoefeningen en de uitspraak van woorden tijdens de logopedie. Het is zonde en een gemiste kans om het lezen niet in te zetten voor het praten en het ontwikkelen van de taal, want dit is zó'n belangrijk aandachtspunt voor deze kinderen, dat je dat niet kunt beperken tot een oefeningetje hier of daar.

De kern van Leespraak zit in de nauwkeurig uitgewerkte integratie van alle aspecten die belangrijk zijn voor de ontwikkeling van deze kinderen. Het gaat dus niet om het los van elkaar aanbieden van al die aspecten, als aparte 'vakken', maar juist om het in samenhang met elkaar aanbieden daarvan. Een kind is geen verzameling van losse onderdelen, maar een geheel. En het gedijt het beste als het ook als zodanig wordt aangesproken. Als persoon dus. (En stiekem zouden we dat allemaal eigenlijk wel willen, toch?)

door Hedianne Bosch

september 2016